

อาทิตย์ที่ 7 เทศกาลธรรมดา

ข่าวดี มธ 5:38-48

³⁸“ท่านเคยได้ยินเขากล่าวว่า ‘ตาต่อตา ฟันต่อฟัน’ ³⁹แต่เรากล่าวแก่ท่านทั้งหลายว่า อย่าโต้ตอบคนชั่ว ผู้ใดตบแก้มขวาของท่าน จงหันแก้มซ้ายให้เขาด้วย ⁴⁰ผู้ใดอยากฟ้องท่านที่ศาลเพื่อจะได้เสื้อยาวของท่าน ก็จงแถมเสื้อคลุมให้เขาด้วย ⁴¹ผู้ใดจะเกณฑ์ให้ท่านเดินไปกับเขาหนึ่งหลัก จงไปกับเขาสองหลักเถิด ⁴²ผู้ใดขออะไรจากท่าน ก็จงให้ อย่าหันหลังให้ผู้ที่มาขอยืมสิ่งใดจากท่าน ⁴³“ท่านทั้งหลายได้ยินคำกล่าวที่ว่า จงรักเพื่อนบ้าน จงเกลียดศัตรู ⁴⁴แต่เรากล่าวแก่ท่านว่า จงรักศัตรู จงอธิษฐานภาวนาให้ผู้ที่เบียดเบียนท่าน ⁴⁵เพื่อท่านจะได้เป็นบุตรของพระบิดาเจ้าสวรรค์ พระองค์โปรดให้ดวงอาทิตย์ของพระองค์ขึ้นเหนือคนดีและคนชั่ว โปรดให้ฝนตกเหนือคนชอบธรรมและคนอธรรม ⁴⁶ถ้าท่านรักแต่คนที่รักท่าน ท่านจะได้บำเหน็จรางวัลอะไรเล่า บรรดาคนเก็บภาษีมิได้ทำเช่นนั้นดอกหรือ ⁴⁷ถ้าท่านทักทายแต่พี่น้องของท่านเท่านั้น ท่านทำอะไรพิเศษเล่า คนต่างศาสนามีได้ทำเช่นนั้นดอกหรือ ⁴⁸ฉะนั้น ท่านจงเป็นคนดีอย่างสมบูรณ์ ดังที่พระบิดาเจ้าสวรรค์ของท่าน ทรงความดีอย่างสมบูรณ์เถิด

1. ตาต่อตา ฟันต่อฟัน

“ตาต่อตา ฟันต่อฟัน” เป็นกฎโบราณว่าด้วยการแก้เผ็ด (Lex Talionis) พบครั้งแรกในกฎหมายของกษัตริย์ฮัมมูราบีซึ่งปกครองบาบิโลนระหว่างปี 2285 ถึง 2242 ก่อนคริสตศักราช กฎแห่งการแก้เผ็ดนี้ได้เข้ามามีส่วนในพระคัมภีร์ภาคพันธสัญญาเดิมด้วย เช่น “ผู้ใดทำให้เพื่อนบ้านบาดเจ็บ จะต้องได้รับบาดเจ็บเช่นเดียวกัน ถ้าเขาหักกระดูกของผู้อื่น กระดูกของเขาจะถูกหักด้วย ถ้าเขาควักกันยายนต์ตาของผู้อื่น เขาจะถูกควักกันยายนต์ตาออกด้วย ถ้าเขาทำให้ผู้อื่นฟันหัก เขาจะต้องถูกทำให้ฟันหักด้วย เขาทำผู้อื่นบาดเจ็บอย่างไร เขาจะต้องได้รับบาดเจ็บอย่างนั้นด้วย” (ลนต 24:19-20) “เขาจะต้องชดใช้ชีวิตแทนชีวิต ตาแทนตา ฟันแทนฟัน มือแทนมือ เท้าแทนเท้า รอยไหม้แทนรอยไหม้ บาดแผลแทนบาดแผล รอยฟกช้ำแทนรอยฟกช้ำ” (อพย 21:23-25)

จึงดูเหมือนว่าจริยธรรมในพันธสัญญาเดิมจะเต็มไปด้วยความป่าเถื่อน กระหายเลือด และไร้ความเมตตา แต่หากศึกษาประวัติความเป็นมาโดยรวมแล้ว เราจะพบว่ากฎแห่งการแก้เผ็ดในพันธสัญญาเดิมเป็นกฎแห่งความเมตตาโดยแท้

1. ในยุคที่มนุษย์ยังอยู่รวมกันเป็นชนเผ่า หากสมาชิกของเผ่าใดทำร้ายสมาชิกของอีกเผ่าหนึ่ง เป็นไปได้มากกว่าการแก้แค้นจะไม่จำกัดอยู่เฉพาะสมาชิกที่ทำผิดเท่านั้น แต่จะขยายไปถึง

ทุกคนทั้งเผ่า และมักลงเอยด้วยการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ กฎแห่งการแก้แค้นจึงช่วยจำกัดการแก้แค้นให้อยู่เฉพาะคนที่ทำผิด และให้ผู้นั้นได้รับโทษตามสัดส่วนของความผิดและความเสียหายที่เขาได้ก่อขึ้นเท่านั้น

2. กฎแห่งการแก้แค้นไม่เคยอนุญาตให้ผู้เสียหายทำการแก้แค้นเป็นการส่วนตัว แต่ “ผู้พิพากษาจะสอบสวนคดีอย่างถี่ถ้วน” (ฉะบ 19:18) กฎนี้จึงเป็นเพียงแนวทางสำหรับผู้พิพากษาใช้ประกอบการตัดสินคดีความเท่านั้น

3. ในทางปฏิบัติ ชาวฮิวไม่เคยถือกฎนี้ตามตัวอักษร แต่มักประเมินความเสียหายเป็นตัวเงินโดยคำนึงถึง 5 ปัจจัยด้วยกัน กล่าวคือ

3.1 บาดแผล ให้ประเมินราคาค่าตัวเหมือนที่ทำเวลาซื้อขายทาสกับผู้เสียหาย ทั้งก่อนและหลังถูกทำร้าย แล้วให้ผู้ทำผิดชดใช้ส่วนต่างที่เกิดขึ้น

3.2 ความเจ็บปวด ให้ประเมินว่าต้องจ่ายเงินมากเท่าใด คนคนหนึ่งจึงจะเต็มใจยอมรับทนความเจ็บปวดเช่นนั้น

3.3 ค่ารักษา ให้จ่ายตามจริงจนกว่าจะหาย

3.4 ค่าเสียเวลา ให้จ่ายชดเชยค่าจ้างที่สูญเสียไประหว่างไม่ได้ทำงาน และหากกลับไปทำงานแล้วได้ค่าจ้างลดลง ให้จ่ายชดเชยส่วนที่ลดลงนี้ด้วย

3.5 ชื่อเสียง ให้จ่ายค่าเสียหายอันเกิดจากความอับอายและถูกสบประมาท

4. เหนืออื่นใด การแก้แค้นเป็นเพียงส่วนหนึ่งของจริยธรรมในพันธสัญญาเดิม ยังมีกฎแห่งความเมตตาอื่น ๆ อีกมากมาย เช่น “ท่านจะต้องไม่แก้แค้น หรืออาฆาตคนชาติเดียวกับท่าน แต่จงรักเพื่อนบ้านเหมือนรักตนเอง” (ลนต 19:18) “ถ้าศัตรูของท่านหิว จงให้อาหารแก่เขา ถ้าเขากระหาย จงให้เขาดื่ม” (สภษ 25:21) ฯลฯ

“ตาต่อตา ฟันต่อฟัน” ในพันธสัญญาเดิมจึงมิใช่กฎที่เต็มไปด้วยความป่าเถื่อน แต่เป็นกฎแห่งความเมตตาที่มุ่งมั่นจะจำกัดการแก้แค้นให้อยู่ในวงจำกัด กระนั้นก็ตาม กฎนี้ก็ยังไม่ผ่านมาตรฐานอันสูงส่งของพระเยซูเจ้าอยู่ดี

นอกจากไม่ยอมรับกฎแห่งการแก้แค้นแล้ว พระองค์ยังทรงยกตัวอย่างประกอบเพื่อแสดงให้เห็นว่า จิตตารมณ์ของคริสตชนที่แท้จริงนั้นต้องเป็นเช่นใด

1. “ผู้ใดตบแก้มขวาของท่าน จงหันแก้มซ้ายให้เขาด้วย”

หากเราถนัดมือขวาและยื่นหันหน้าเข้าหาอีกคนหนึ่ง เราจะตบแก้มขวาของเขาได้อย่างไร ? แน่หนอนว่าคงไม่มีใครพยายามบิดแขนของตนเพื่อจะตบแก้มขวาของอีกคนหนึ่ง แต่คงใช้หลังมือตบแทน (backhand)

แต่การใช้หลังมือตบนั้น กฎหมายฮิวถือว่าเป็นการ “ดูหมิ่นสบประมาท” ผู้อื่นเป็นสองเท่าของการใช้ฝ่ามือ

ประเด็นของพระเยซูเจ้าจึงอยู่ที่ว่า “ไม่ว่าผู้อื่นจะดูหมิ่นสบประมาทเรามากเพียงใด เราจะต้องไม่โกรธเคืองหรือแค้นเคือง”

พระองค์เองทรงถูกชาวยิวสบประมาทว่าเป็นนักกิน นักดื่ม เป็นเพื่อนกับคนเก็บภาษีและคนบาป (มธ 11:19) คริสตชนเริ่มแรกก็ถูกใส่ความว่ากินเนื้อเด็ก เป็นนักวางเพลิง ประพฤติผิดศีลธรรม ฯลฯ

เช่นเดียวกัน เราอาจจะไม่เคยถูกใครตบแค้นมาก่อน แต่คงไม่มีใครในพวกเราอดพ้นจากการถูกดูหมิ่นสบประมาท แม้แต่เวลามาวัด หลายคนคงเคยรู้สึกที่ถูกดูหมิ่นเพราะไม่ได้รับความสนใจจากพระสงฆ์หรือผู้อื่นเท่าที่ควร ไม่ได้นั่งในที่เหมาะสม ไม่ได้รับเชิญให้ทำนั่นทำนี่ ฯลฯ

แม้ว่าจะเป็นปัญหาที่เราสัมผัสอยู่ทุกวันก็จริง แต่คริสตชนแท้พึงเลียนแบบอย่างของพระอาจารย์เจ้าผู้ทรงยอมรับการดูหมิ่นสบประมาททั้งปวงโดยปราศจากความขุ่นเคืองใด ๆ ทั้งสิ้น

2. “ผู้ใดอยากฟ่องท่านที่ศาลเพื่อจะได้เสี้ยวของท่าน ก็จงแถมเสื่อคลุมให้เขาด้วย”

เสี้ยวเป็นเสื่อชั้นใน ทำด้วยผ้าฝ้ายหรือลินิน ปกติคนจนที่สุดก็มีเสี้ยวไว้ผัดเปลี่ยน ส่วนเสื่อคลุมนั้นหนาเหมือนผ้าห่ม ใช้สวมเป็นเสื่อชั้นนอกเวลากลางวัน และเป็นผ้าห่มในเวลากลางคืน ส่วนใหญ่มีกันเพียงคนละตัว

กฎหมายยิวอนุญาตให้ยัดเสี้ยวไว้เป็นเครื่องค้ำประกันได้ แต่จะยัดเสื่อคลุมไม่ได้ “ถ้าท่านยัดเสื่อคลุมของเพื่อนไว้เป็นประกัน ท่านจะต้องคืนให้เขาก่อนตะวันตกดิน เพราะเสื่อคลุมเป็นเครื่องหุ้มกายชั้นเดียวที่เขาใช้ เขาจะใช้สิ่งใดป้องกันความหนาวเมื่อนอนแล้ว ถ้าเขาร้องขอความช่วยเหลือจากเรา เราก็จะฟังคำร้องขอของเขา เพราะเราเป็นผู้มีเมตตากรุณา” (อพย 22:25-26)

ประเด็นก็คือ โดยสิทธิตามกฎหมายแล้ว ผู้ใดจะนำเสื่อคลุมไปจากเราเป็นการถาวรไม่ได้! เมื่อพูดถึงสิทธิ มีคนมากมายพร้อมจะเรียกร้องสิทธิคืนมาหากที่หนึ่งของตนหรืองานประจำที่ตนเคยทำในวัดถูกผู้อื่นล่วงละเมิด

แต่เราต้องไม่ลืมว่าคริสตชนแท้ นั้น คิดถึงหน้าที่มากกว่าสิทธิ และคำนึงถึงความรับผิดชอบมากกว่าอภิสิทธิ์หรือสิทธิพิเศษต่าง ๆ !

3. “ผู้ใดจะเกณฑ์ให้ท่านเดินไปกับเขาหนึ่งหลัก จงไปกับเขาสองหลักเถิด”

“เกณฑ์” ตรงกับคำกริยากรีก *aggareuein* (อ๊กกาเรวเอน) ซึ่งมาจากคำนาม *aggareus* ในภาษาเปอร์เซีย อันหมายถึงคนส่งข่าวหรือม้าใช้

ตามระบบไปรษณีย์ของเปอร์เซีย พวกเขาแบ่งเส้นทางออกเป็นจุดทุก ๆ ระยะเดินทางหนึ่งวัน แต่ละจุดจะมีอาหารสำหรับคนส่งข่าว มีน้ำและหญ้าสำหรับม้า รวมถึงมีม้าไว้ให้สับเปลี่ยนด้วย หากขาดแคลนสิ่งใด ไม่ว่าใครก็อาจถูก “เกณฑ์” ให้จัดหาอาหาร น้ำ หญ้า ม้า หรือแม้แต่พาชาไปส่งจุดถัดไปแทนคนส่งข่าวได้

ปาเลสไตน์เป็นเมืองขึ้นของโรม ชาวยิวจึงอาจถูกทหารโรมัน “เกณฑ์” ให้รับใช้ราวกับเป็นข้าข้าตั้งเช่นกรณีของซีโมน ชาวไซรีน ที่ถูกเกณฑ์ให้แบกไม้กางเขนของพระเยซูเจ้าก็ได้ (มธ 27:32)

แม้บางครั้งการเกณฑ์หรือการบังคับให้ทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งดูเหมือนจะไม่มีเหตุผล เป็นเผด็จการหรือไม่ให้เกียรติกันเลยก็ตาม แต่พระเยซูเจ้าทรงรับสั่งว่า “ผู้ใดจะเกณฑ์ให้ท่านเดินไปกับเขาหนึ่งหลัก จงอย่าไปแค่หลักเดียวแบบขมขื่นและเก็บกด แต่จงไปกับเขาสองหลักแบบร่าเริงยินดีเถิด”

เช่นเดียวกัน เมื่ออยู่ในสำนักงาน เราจงอย่าทำงานอย่างขมขื่นเท่าที่นายสั่ง แต่จงทำสุดความสามารถด้วยความร่าเริงยินดี เพราะคริสตชนแท้ไม่ได้คำนึงถึงเสรีภาพที่จะทำตามใจชอบ แต่คำนึงถึงหน้าที่รับใช้ เพราะการมีโอกาสรับใช้ผู้อื่นถือเป็นพระพรพิเศษของพระเจ้า

ที่สุด พระเยซูเจ้าทรงลงท้ายการ “ไม่แก่ผัด” ผู้อื่นด้วยคำสั่งอันเปี่ยมล้นด้วยความเมตตาว่า **“ผู้ใดขออะไรจากท่าน ก็จงให้ อย่าหันหลังให้ผู้ที่มาขอขอยืมสิ่งใดจากท่าน”**

ที่พระองค์ตรัสสั่งเช่นนี้ก็เพราะทุกเจ็ดปี กฎหมายยิวกำหนดให้ยกเลิกหนี้สินที่มีต่อกันทั้งหมด (ฉธบ 15:1) เมื่อใกล้ปีที่เจ็ด ชาวยิวจึงหลีกเลี่ยงที่จะให้ความช่วยเหลือผู้อื่นไม่ว่ากรณีใด ๆ ด้วยเกรงว่าหนี้จะสูญ จนโมเสสต้องเตือนว่า “จงระวังอย่าปล่อยให้ความคิดชั่วร้ายนี้เข้ามาในใจของท่านว่า ‘ปีที่เจ็ดซึ่งเป็นปียกหนี้สินใกล้เข้ามาแล้ว’ ท่านจึงไม่ยอมช่วยเหลือพี่น้องที่ยากจนของท่าน และไม่让他ขอยืมสิ่งใด มิฉะนั้น เขาจะฟ้องร้องท่านต่อพระยาห์เวห์แล้วท่านจะมีความผิด เมื่อท่านให้เขา จงให้เขาอย่างใจกว้างไม่เสียดาย แล้วพระยาห์เวห์ พระเจ้าของท่านจะทรงอวยพรท่านและการงานทุกอย่างที่ท่านทำและตั้งใจทำ” (ฉธบ 15:9-10)

กระนั้นก็ตาม พระองค์มิได้สอนว่าจะต้อง “ให้” อย่างไร ซึ่งเท่ากับว่าพระองค์ทรงยอมรับมาตรฐานของชาวยิวในขณะนั้น

พวกเรารับบีได้กำหนดมาตรฐานของการ “ให้” ไว้ดังนี้

1. ห้ามปฏิเสธการให้ ผู้ใดปฏิเสธการให้ซึ่งเป็นกิจการแห่งความรัก ผู้นั้นเปรียบได้กับคนนับถือรูปปฏิมาหรือพระเท็จเทียม

2. (จำนวน) ต้องเหมาะสมกับผู้รับ หากผู้รับเป็นคนมีเกียรติมาก่อนก็ต้องให้ ไม่เพียงเพื่อกำจัดความยากจนเท่านั้น แต่ต้องเพื่อกำจัดความตกล้ำอันเกิดจากความยากจนนั้นด้วย

3. ต้องเป็นความลับ

4. (วิธีการ) ต้องสอดคล้องกับอุปนิสัยและอารมณ์ของผู้รับ หากผู้รับหึงเกินกว่าจะขอ รับบีอิชมาเอลแนะนำให้พูดว่า “ลูกเอ๋ย บางทีท่านอาจจะต้องการขอยืม” โดยที่ผู้ให้ไม่คิดจะทวงคืน

5. “ต้องให้” ไม่ใช่แค่ “ควรให้” เพราะการ “ให้ผู้ขัดสน” คือ “ให้พระเจ้า”

อย่างไรก็ตาม มิได้หมายความว่าพระเยซูเจ้าทรงเรียกร้องให้เรา “ให้” โดยปราศจากการพิจารณาพิเคราะห์ แต่ทรงประสงค์ให้เราพิจารณาถึงผลที่จะเกิดแก่ผู้รับด้วย พึงระวังอย่าให้การให้ของเราทำให้ผู้รับกลายเป็นคนเกียจคร้านและไม่ยอมเปลี่ยนแปลงปรับปรุงตนเอง

ทุกวันนี้เรามีข้ออ้างมากมายที่จะ “ไม่ให้” แต่ขอให้ระลึกอยู่เสมอว่า “การช่วยเหลือขอทาน
ซีโกง 20 คน ยังดีกว่าเสียงไล่ผู้ขัดสนเพียงคนเดียวให้กลับไปมือเปล่า”